

Til: MN- fakultetsstyret

Sakstype: Vedtakssak

Saksnr.: 07/15

Møtedato: 23.3.2015

Notatdato:

Saksbehandler: Kai Åge Fjeldheim

Sakstittel: Årsrapport for arbeidet med Helse, miljø og sikkerhet ved MN-fakultetet 2014

MN-fakultetet er på rett vei mht. til å utvikle et godt og systematisk HMS-system. Det gjenstår imidlertid fortsatt noe arbeid før man kan si at fakultetet oppfyller UiOs krav til systematisk HMS-arbeid fullt ut. Denne rapporten søker å gi et bilde av status på HMS-området, basert på informasjon innhentet gjennom internrevisjon, ledelsens gjennomgang, fakultetets HMS-koordinatorer, HMS-stab, verneombudsstrukturen og arbeidsmiljøstrukturen. Avslutningsvis gis det en kort oversikt over noen av de viktigste utfordringer fakultetet står overfor på HMS-området i 2015.

Vedtaksforslag:

Fremlagte årsrapport for arbeidet med Helse, miljø og sikkerhet -fakultetet 2014 tas til etterretning

Vedlegg:

Årsrapport for arbeidet med Helse, miljø og sikkerhet ved MN-fakultetet 2014

11.03.2015

UNIVERSITETET
I OSLO

ÅRSRAPPORT FOR HMS VED MN- FAKULTETET 2014

MN-fakultetet er på rett vei mht. til å utvikle et godt og systematisk HMS-system. Det gjenstår imidlertid fortsatt noe arbeid før man kan si at fakultetet oppfyller UiOs krav til systematisk HMS-arbeid fullt ut. Denne rapporten søker å gi et bilde av status på HMS-området, basert på informasjon innhentet gjennom internrevisjon, ledelsens gjennomgang, fakultetets HMS-koordinatorer, HMS-stab, verneombudsstrukturen og arbeidsmiljøstrukturen. Avslutningsvis gis det en kort oversikt over noen av de viktigste utfordringer fakultetet står overfor på HMS-området i 2015.

Rammebetingelser

MN-fakultetet skal, i henhold til overordnede vedtak tilpasse sitt HMS-system opp mot standarden OHSAS 18001 Styringssystem for arbeidsmiljø. Ytterligere rammebetingelser ligger i fakultetets strategiplan for HMS 2013-2016 og fakultetets handlingsplan for HMS for 2014.

Ressurser i HMS-arbeidet

Det har de siste årene skjedd en profesjonalisering av HMS-arbeidet ved fakultetet. Flere institutter har opprettet stillinger for lokale HMS-koordinatorer – enten som hel eller del av en stilling. Noen arbeider med dette på heltid, andre på deltid. HMS-koordinatorene er organisert enten i stab eller linjen. Andre steder er denne funksjonen lagt til administrasjons- eller en seksjonsleder. Det synes også å være en økt bevissthet om betydningen av HMS-arbeidet hos ledelsen på instituttene.

HMS-koordinator og seniorrådgiver HMS ved Seksjon for personal, arkiv og HMS i MN-administrasjonen er samlet sett ressurser som skal bistå fakultetsledelsen og instituttene med kompetanse innen HMS-regelverket og implementering av UiOs styringssystem for arbeidsmiljø. Disse forestår også oppfølging og revisjon av instituttenes virksomhet innenfor HMS-området.

Arbeidsmiljøutvalg

Fakultetet har en arbeidsmiljøutvalgsstruktur med ett sentralt arbeidsmiljøutvalg (MN-LAMU) og 8 lokale arbeidsmiljøutvalg på instituttnivå. I tillegg har administrasjonen et eget LAMU. MN-LAMU skal fungere som et overordnet koordinerende organ for fakultetets lokale arbeidsmiljøutvalg. Arbeidsmiljøutvalgene er partssammensatte utvalg som skal virke for gjennomføringen av et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. De skal delta i planleggingen av verne- og miljøarbeidet og følge utviklingen i spørsmål som angår arbeidstakernes sikkerhet, helse og velferd.

MN LAMU:

Tabell 1 viser sakene som ble behandlet i MN-LAMUs 3 møter i 2014

26. mars	4.juni	24.sept.
Drøftingssaker: Årsrapport for MN-LAMU 2013	Status orientering ved leder av MN-LAMU	Utvikling av e-læringsmoduler i HMS-opplæring for nye studenter – status
	Utvikling av e-læringsmoduler i HMS-opplæring for nye studenter	Opprettelse av verneområder under fakultetets arbeids-miljøutvalg (MN-LAMU)
		Valg av nye medlemmer til utvalget – oppnevning av valgkomité
Orienteringssaker		
Oversikt over Bygge- og flytte-prosjekter ved MN-fakultetet i 2014	Referat fra enhetenes LAMU møter pr 28.mai 2014	ARK ved enhetene Nytt kontorareal for MN adm
Årsrapport HMS for MN-fakultetet 2013	Statusrapporter i. Bruk av BHT-tjenester 2013 ii. Avviksmeldinger – uønskede hendelser 2013	Oppgradering av avtrekkskap ved MN fak Referat fra enhetenes LAMU møter pr. 1.sept 2014
Rapport over innkomne klager og varsler på læringsmiljøet ved UiO 2013		Referat fra AMU 2.juni 2014 Uønskede hendelser ved MN fak Bruk av BHT-tjenester pr 2.tertial 2014
Eventuelt UiOs LAMU seminar 14.mars 2014		Meldinger i «Si-fra» systemet for MN fakultetet

Lokale arbeidsmiljøutvalg:

Tabell 2 viser møtefrekvensen i de lokale arbeidsmiljøutvalgene. Som en vil se av tabellen har instituttene hatt fra 2-4 møtet i utvalget.

Enhet/institutt	LAMU-referat	
	Vår	Høst
<u>Inst. for teoretisk astrofysikk</u>	10.feb 19.mai	1.sept 5.des
<u>Institutt for biovitenskap</u>	3.feb 16.juni	18.sept
<u>Farmasøytisk institutt</u>	20.feb 22.mai	08.sept 27.nov
<u>Fysisk institutt</u>	12.mars 6.juni	10.sept 12.nov
<u>Institutt for geofag</u>	6.feb 28.mai	26.sept
<u>Institutt for informatikk</u>	10.april	29.sept
<u>Kjemisk institutt</u>	6.feb 17.juni	11.sept 18.nov
<u>Matematisk institutt</u>	23.jan -	11.sept 25.sept
<u>MN-administrasjonen</u>	19.mars 11.juni	1.okt 10.des

Tabell 3 gir et tverrsnitt av sakstypene som ble behandlet i de lokale LAMUene i 2014:

Sakstype	
Avviksrapportering	Rapportering om personskader/ulykker/uønskede hendelser
Ros-analyser	
Bedriftshelsetjenesten ved UiO(BHT)	Bestilling av bistand fra BHT
Oppfølging av pålegg fra Arbeidstilsynet	Pålegg om å lage papirutgave av kartotek med sikkerhetsdatablader for alle kjemikalier
Avtrekksskap	Ombygging/utskifting av gamle avtrekksskap
Arealbruk	Ombygging/omgjøring av eksisterende arealer
Farlig avfall	
Opplæring	
Vernetjenesten	Drøfting om valg av verneombud (organisering av valg/mulige kandidater)

Vernefunksjonen

MN-fakultetet hadde i 2014 en vernetjeneste med i alt 49 lokale verneombud og ett fakultetsverneombud (30 % funksjon). Tilbakemeldinger fra verneombudene viser imidlertid at funksjonen som i tidligere år ble brukt og tillagt ulik vekt avhengig av hvilket institutt som stilles under lupen.

Fakultetsverneombudet (lokalt hovedverneombud) opplever for sin del at det er stor forskjell på hva som er formalisert fra fakultetets side for den funksjon han har og hva han opplever av samarbeid, involvering og informasjonstilgang fra fakultetet i hverdagen. Tilbakemeldingen indikerer at fakultetet har et klart forbedringspotensiale i forhold til å gi relevant informasjon og involvere fakultetsverneombudet i saker det forsettes at funksjonen skal delta i henhold til gjeldende regler og prosedyrer ved UiO.

Ledelsens gjennomgang

UiO vedtok i 2013 at alle enheter ved UiO årlig skal gjennomgå styringssystemet for arbeidsmiljø for å sikre at det fortløpende er velegnet og gir ønskede resultater. Gjennomgåelsene skal omfatte vurdering av muligheter for forbedring og behovet for endringer av styringssystemet for arbeidsmiljø, inklusive arbeidsmiljøpolitikken og HMS-mål. Slik gjennomgang ble gjennomført ved Kjemisk institutt, Farmasøytisk institutt, Institutt for biovitenskap og Fysisk institutt i 2014.

HMS-internrevisjon

I samsvar med MN-fakultetets handlingsplan for 2014 ble det gjennomført internrevisjon ved Kjemisk institutt, Fysisk institutt og Farmasøytisk institutt i 2014. Formålet med revisjonene var å sjekke ut hvorvidt lokalt arbeidsmiljøutvalg (LAMU) fungerte etter hensikten og i tråd med bestemmelser gitt i Arbeidsmiljøloven, Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning og UiOs prosedyrer.

Revisjonen viste at alle de 3 instituttene hadde avvik i forhold til definerte referansedokumenters krav. Antall avvik fra referansedokumentene varierte fra 4-7 avhengig av hvilket institutt som ble revidert. Tilsvarende gjaldt avvikenens alvorlighetsgrad. Følgende avvik syntes i større eller mindre grad å være felles for de instituttene:

- 1) Manglende oppfølging og dokumentasjon av de krav Prosedyren for valg av medlemmer og varamedlemmer til lokale arbeidsmiljøutvalg setter
- 2) Manglende oppnevning av varamenn for de som er valgt til LAMU
- 3) Manglende oppfølging av de krav Prosedyre for lokalt arbeidsmiljøutvalg, Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning og Arbeidsmiljøloven setter til hvilke type saker som skal forelegges LAMU til behandling.
- 4) Manglende eller mangelfull grunnopplæring i HMS av representantene i LAMU
- 5) Manglende eller mangelfull promotering av verneombudsrollen ved instituttene

Revisjonsrapportene ble oversendt instituttene for oppfølging. Oppfølging av revisjonsrapportene vil kunne gi instituttets arbeidsmiljøutvalg den tyngde og innflytelse de er forutsatt å ha i arbeidsmiljøspørsmål.

Uønskede hendelser/avvik

OHSAS 18001 og regelverket stiller krav til registrering av uønskede hendelser eller avvik. I UiOs prosedyre for uønskede hendelser er det nå 5 typer av uønskede hendelser:

- Avvik: Krav fastsatt i HMS-regelverket eller interne krav er ikke blitt fulgt
- Nestenulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen kunne ha ført til langvarig sykefravær eller dødsfall
- Alvorlig nestenulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen kunne ha ført til langvarig sykefravær eller dødsfall
- Ulykke: Arbeidsrelaterte episoder der skade eller redusert helse har forekommet
- Alvorlig ulykke: Arbeidsrelaterte episoder der hendelsen har ført til sykefravær på over 6 uker etter dødsfall

Tabell 4 viser utviklingen i antall uønskede hendelser i perioden 2012 – 2014.

	2012	2013	2014
Ansatte	5	2	4
Studenter	9	25	3
Uten skade	18	2	5
Totalt	32	29	12

Uønskede hendelser omfatter her bl.a. fallulykker, sprut i øyet, kutt i fingre, uønsket utslipp av CO₂, strømbrudd, oversvømmelse fra kjøleslange og søknad om fiskekvoter som ikke var behandlet før toktet ble gjennomført.

Tabellen viser at antall uønskede hendelser har gått ned fra 2012 – 2014. Det er grunn til å tro at den positive endringen vi her ser kan føres tilbake til bl.a. fakultetets systematiske satsning på opplæring av ansatte og studenter i HMS, større krav til systematikk i HMS-arbeidet i linjeorganisasjonen og en generelt økende forståelse for HMS-arbeidets betydning blant de ansatte.

Si fra systemet

UiO har etablert et varslingssystem «Si fra system» for håndtering av læringsmiljøsaker. Si fra-systemet for studentene har trafikklyset som symbol. **Rødt lys** er varsling av kritikkverdige forhold, **gult** er klager på læringsmiljøet og **grønt** er positive tilbakemeldinger. MN-fakultetet fikk i 2014 totalt 17 slike meldinger, hvorav 5 var røde, 11 var gule og 1 var grønn.

Tematikken i klagesakene har vært spredt, med kun ett tema som har vært oppe flere ganger. Det gjentakende temaet gjelder bruk av lokaler beregnet for studentene.

Fakultetet har ikke mottatt mange reelle varslingssaker. I de tilfeller fakultetet har oppfattet varslingen som alvorlig og kommet inn under UiOs varslingsdefinisjon har varsler ønsket å være anonym. Varsler har ikke ønsket å stå frem med saken eller møte fakultetet. Det har derfor vært vanskelig å gå videre med den saken.

Studenter med utenlandsk bakgrunn synes å være overrepresentert i forhold til innmelding av varslingsaker. Om dette skyldes kulturell forståelse, forståelse av «Si fra» systemet eller om denne gruppen studenter er mer utsatt, er vanskelig å bedømme.

Sykefravær

IA-avtalen har som mål at sykefravær på nasjonalt nivå skal være under, dvs. 5,6 %. Tabell 5 viser at fakultetet har en sykefraværprosent på i gjennomsnitt 1,77 i 2014 mot 1,92 i 2013. Sykefraværet varierer til dels mye mellom de ulike enhetene. Det er grunn til å tro at noe av forskjellene kan forklares med underrapportering av sykefravær blant de vitenskapelig ansatte. Noe av sykefraværet kan også tilbakeføres til ansatte som har kroniske lidelser og av den grunn er borte fra jobb.

Sykefravær – 2014

Tabell 5

	Sykefravær- prosent
Fakultetet totalt	1,77
Institutt for biovitenskap	2,30
Fysisk institutt	1,64
Institutt for teoretisk astrofysikk	1,43
Institutt for geofag	2,23
Farmasøytisk institutt	1,99
Matematisk institutt	0,61
Kjemisk institutt	1,64
Institutt for informatikk	1,68
Naturfagsenteret	3,66
Fakultetsadministrasjonen	2,89

* Datagrunnlaget gir ikke grunnlag for å skille mellom legemeldt og egenmeldt sykefravær.

$$\text{Sykefraværprosenten} = (\text{Sykefraværsdagsverk} \times 100) / \text{Avtalte dagsverk}$$

HMS-opplæring av studenter

MN- fakultetets HMS- strategi for 2013-2016 har som mål at: ” Studenter og ansatte skal ha et fullt forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø, med fokus på forebygging av uønskede hendelser”. Et av oppgitte suksesskriterier er at det ”ikke skjer personskader eller utilsiktede driftsavbrudd”.

Fakultetet har et modulbasert tilbud i HMS for masterstudenter og bachelorstudenter. Tabell 6 viser spennvidden i det eksisterende tilbudet, samt hvor mange bachelor- og masterstudenter som var oppmeldt/møtte på og de ulike modulene våren og høsten 2014.

Tabell 6: Emner

	Våren 2013		Høsten 2013		Våren 2014		Høsten 2014	
	Opp-meldt	Møtt	Opp-meldt	Møtt	Opp-meldt	Møtt	Opp-meldt	Møtt
MNHMS0015 – Introduksjon til HMS	251	206	1514	1280	230	193	1548	1277
• Brann	236	213	1516	1358	209	177	1526	1346
• Førstehjelp	241	210	1511	1353	217	178	1516	1331
• HMS	247	207	1514	1280	215	184	1492	1340
MNHMS0015 EI (EI-sikkerhet)			519	469	192	169	540	474
MNHMS0015F (feltsikkerhet)	47	37	347	278	54	44	314	281
MNHMS0010LS (laboratoriesikkerhet for bachelorstudenter)	134	125	625	567	77	63	602	558
MNHMS0020LS (laboratorie-sikkerhet for masterstudenter)	90	77	181	171	95	91	172	151

Med om lag 1500 nye bachelorstudenter og 250 masterstudenter i aktuelle programmer hvert år har det vist seg svært krevende å etablere en effektiv, engasjerende og behovstilpasset HMS-opplæring. Det er store utfordringer knyttet til integrering av HMS-opplæringen som en del av det øvrige studietilbudet og innpassing av opplæringen i timeplanen for hver enkelt student i en allerede hektisk semesterstart. Det er også svært ressurskrevende å organisere undervisningen slik den er lagt opp i dag. Våren 2014 ble det arbeidet med en omlegging av opplæringen, samt sett på muligheten for å erstatte dagens HMS-opplæring med e-læringskurs. I tillegg ble det etablert et forprosjekt med formål å utrede rammene for et mulig e-læringskurs innen HMS.

Forprosjektet utarbeidet forslag til organisering, faglig ressursbehov, kravspesifikasjon med forslag til læringsmål, tekniske krav og sikkerhetskrav, samt hvilke enheter ved UiO som kunne bidra i gjennomføringen av et e-læringsprosjekt. Med utgangspunkt i forprosjektet ble det vedtatt å etablere et eget prosjekt som fikk navnet « Effektiv, engasjerende og tverrfaglig opplæring i HMS». Prosjektet fikk som mandat å:

1. Ferdigstille e-læringsmoduler for studenter innenfor områdene 1)Introduksjon til HMS, 2)Laboratorie-sikkerhet, 3)EI-sikkerhet, 4)Feltsikkerhet, 5)Pasientsikkerhet og hygiene og 6)Psykososialt læringsmiljø lagt på server og ferdig til bruk innen 15.8.2015.
2. Implementere e-læringsmodulene i den obligatoriske HMS-opplæringen for studenter høsten 2015
3. Evaluere prosessen knyttet til utviklingen og implementeringen av modulene i HMS-opplæringen høsten 2015

Prosjektet startet opp i september 2014 som et samarbeidsprosjekt mellom MN-fakultetet, Det medisinske fakultet og Det odontologiske fakultet. Seksjon for forskning og formidlingsstøtte ved UV-fakultetet fikk i november 2014 oppdraget med å utvikle E-

læringsmodulene i samarbeid med prosjekteier (MN-fak.). Prosjektet hadde i begynnelsen av desember 2014 sin første en workshop med konstruktive bidrag fra studenter, oppgaveansvarlige og øvrige deltagere i prosjektet.

HMS opplæring av ansatte

Tabell 7 viser at ansatte ved fakultetet deltok på i alt 745 kurs i regi av HMS stab ved UiO i 2014 mot 318 kurs i 2013. Økningen må kunne sees på som en synliggjøring av den satsning fakultetet har på kompetanseheving innen dette området, samt den økende betydning HMS tillegges i arbeidet med å realisere fakultetets mål om et helsefremmende og trygt arbeids- og læringsmiljø. Det er kanskje også en erkjennelse av at fremme av god kvalitet, høy effektivitet og god HMS henger sammen.

Tab. 7 Deltakere fra MN-fak. på kurs arrangert i regi av HMS-stab ved UiO i perioden 2013 – 2014

Akan – modul grunnkurs	5	9
Arbeid i Arbeidsmiljøutvalg – modul grunnkurs	5	18
Arbeidsmiljøfaktorer modul grunnkurs	13	46
Arbeidsmiljølovgivningen – modul grunnkurs	14	46
Ergonomi - modul grunnkurs	8	17
Førstehjelpskurs- beredskap	1	29
HMS ved gasshåndtering – farlig arbeid	8	20
HMS styringssystem - modul grunnkurs	17	88
Infoblad biologiske faktorer – HMS kurs	5	5
Inneklime - modul grunnkurs	6	17
Internrevisjon – HMS kurs	4	4
Laboratoriesikkerhet – farlig arbeid	52	72
Personlig verneutstyr farlig arbeid	44	66
Psykososialt arbeidsmiljø - modul grunnkurs	18	45
Roller - modul grunnkurs	14	42
Sikkerhet ved håndtering av gass – farlig arbeid	40	61

Smittevern – farlig arbeid	23	28
Systematisk HMS-arbeid - modul grunnkurs	16	49
Verneorganisasjonen UiO - modul grunnkurs	15	38
Åpne radioaktive kilder – farlig arbeid	10	15
Risikovurdering HMS		9
Risikovurdering ECO-online		12
Vold og trusler farlig arbeid		9
Grand total	318	745

Frode Olsgards minnepris

Frode Olsgards minnepris ble opprettet i 2010 til minne om hans akademiske virke som professor ved Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) og hans engasjement for helse, miljø og sikkerhet ved UiO. Prisen, som er opprettet av Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet ved UiO, utdeles til en person, gruppe, avdeling eller institutt ved fakultetet som over år har gjort en markant innsats for arbeidsmiljøet ved fakultetet. Prisen deles ut en gang pr. år og ble i 2014 utdelt til rådgiver Yvonne Halle i MN-administrasjonen for hennes engasjement i arbeidet med tilrettelegging av HMS-opplæring for studenter.

Utfordringer på HMS-området i 2014

Årsrapporten viser at det er mange ting å glede seg over på HMS-området ved fakultetet, men samtidig at det fortsatt er utfordringer å ta tak i. En viktig utfordring består i å få linjeorganisasjonen til fullt ut å se det potensiale for økt kvalitet og effektivitet på egen produksjon som ligger nedfelt i etablert HMS-system. Økningen i antall ansatte ved MN-fakultetet som tar HMS kurs kan være en indikator på at vi er på rett vei i så måte. Samtidig får vi tilbakemeldinger fra studentene om at HMS-opplæringen de får ikke samstemmer med og av og til også er i direkte motstrid til den HMS-opplæring de møter når de kommer på enhetsnivå. Vi registrerer også at enkelte institutt bevisst eller ubevisst velger å ikke følge gjeldende regler og prosedyrer. Dette kommer f.eks. frem gjennom at enkelte institutter i 2014 ikke har gjennomført pålagt prosedyre for ledelsens gjennomgang og gjennom at andre velger å ikke følge reglene for sammensetning og drift av LAMU for å nevne noe. Å få alle enhetene til å følge etablert HMS-system ved UiO vil følgelig også for 2015 være en utfordring. Dette innebærer også å følge den linjen og de prosedyrer/regler som er nedfelt

sentralt og lokalt i forhold til verneombudstjenesten. Det må i så måte være et tankekors at MN-fakultetet har gode formaliserte regler for samarbeidet med eget fakultetsverneombud, men at disse ikke oppleves å bli oppfylt sett fra verneombudets side.

En annen utfordring fremover ligger i arbeidet med å legge om HMS-opplæringen for studenter fra tradisjonell undervisning til bruk av e-læringsmoduler. Omleggingen er basert på at dagens HMS undervisning på 9 timer skal reduseres ned til 1.5 time ved hjelp av e-læring. I dette ligger en vanskelig prioritering av hvilke deler av den HMS-opplæring som opptil nå har blitt gitt som skal kuttes ut, samt en tidsutfordring i form av at e-læringsmodulene forutsettes implementert for høstens studenter i august i år.

Oslo, 11.3.2015

Kai Åge Fjeldheim

Seniorrådgiver HMS